

Inkluderende utdanning

Nyttig for alle – nødvendig for noen

Pedagogisk inspirasjonskonferanse
Lund, 6.12.18

Kjetil Knarlag Elinor Olausen
Leder, Universell Rådgiver, Universell

Ingredienser

- Hvetemel
- Tomatsaus
- Chili og hvitløk
- Løk og paprika
- Kjøttdeig
- Ost

Vær en inkluderende vert for dine gjester

Inkluderende utdanning

- **HVA** er universell utforming av læring (UDL)?
- **HVEM** planlegger vi for og **HVORFOR** denne tilnærmingen?
- **HVORDAN** henger UDL sammen med god undervisning og læring for et mangfold av studenter.

Hvem er vi? - Universell

- Nasjonalt senter for universell utforming og inkluderende læringsmiljø i høyere utdanning i Norge
- Opprettet av Kunnskapsdepartementet i 2003 og plassert ved NTNU
- Målgruppe: ansatte ved **alle** universiteter og høyskoler
- www.universell.no
www.vuu.no
www.udll.eu

HVA er inkluderende læring?

Å være inkludert vil si at den enkelte student kan delta i studiets læringsfellesskap sammen med alle de andre studentene. Dette innebærer at læringsaktiviteter og vurderingsformer er tilpasset studentenes evner og behov og at det er lagt til rette for personlig og faglig utvikling for alle.

Et verdisyn: se mangfold som en verdi, styrke og ressurs
(Møtt, Sett, Hørt, Respektert og Likt).

- **Strategier for å oppnå inkludering**
 - Universell utforming
 - Individuell tilrettelegging

Hvordan forstå begrepet inkludering?

HVORFOR

HVA

HVORDAN

Ideologisk inkludering

Formell Inkludering

**Gjennomført
inkludering**

Erfart inkludering

Samfunnsnivå

Institusjonsnivå

Undervisningsnivå

Individnivå

Roller og oppgaver for inkludering

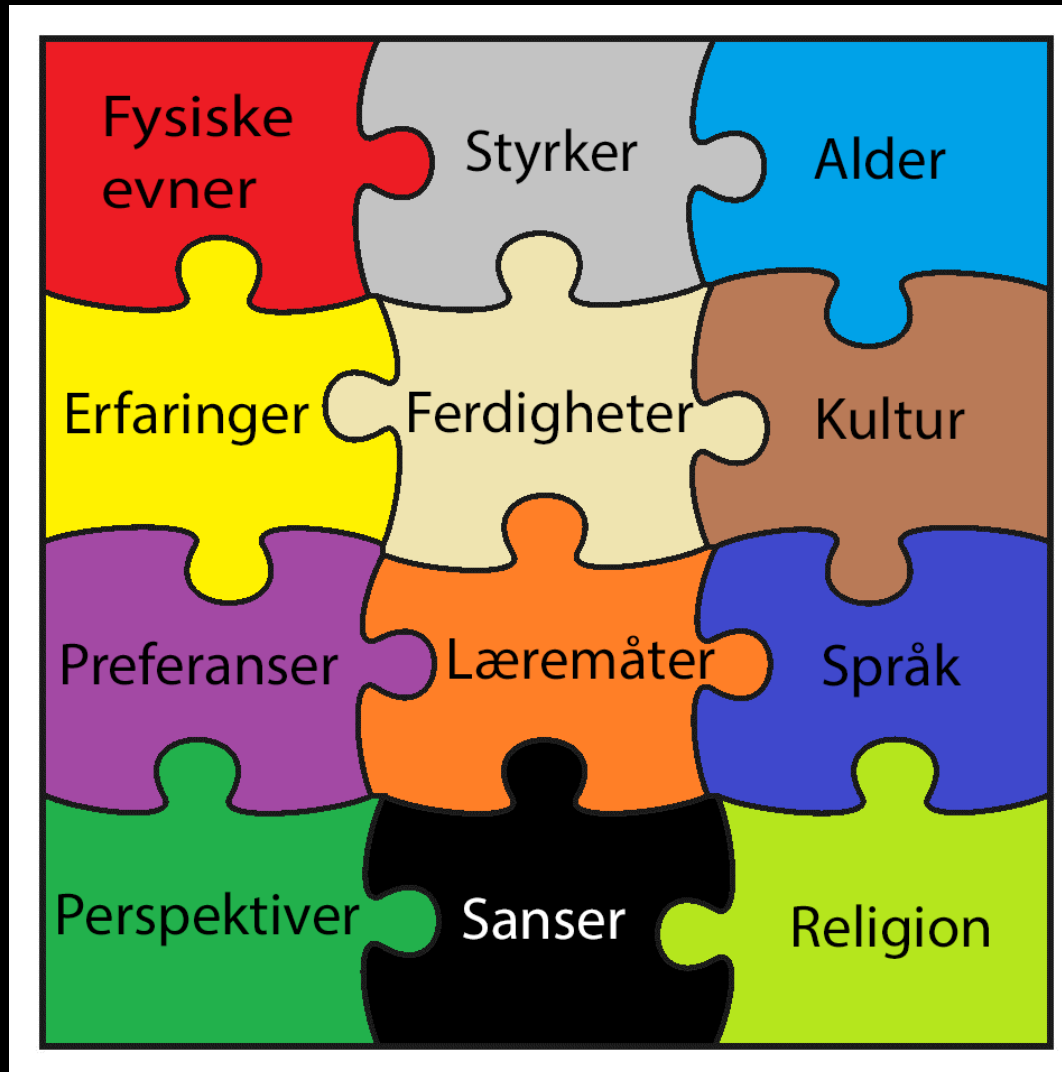
- Læringsformer
- Vurderingsformer
- Bruk av IKT i læring
- Feedback
- Tilrettelegging
- Fagperson
- Motivator
- Kvalifikasjoner
(læringsutbytte, SeQF)

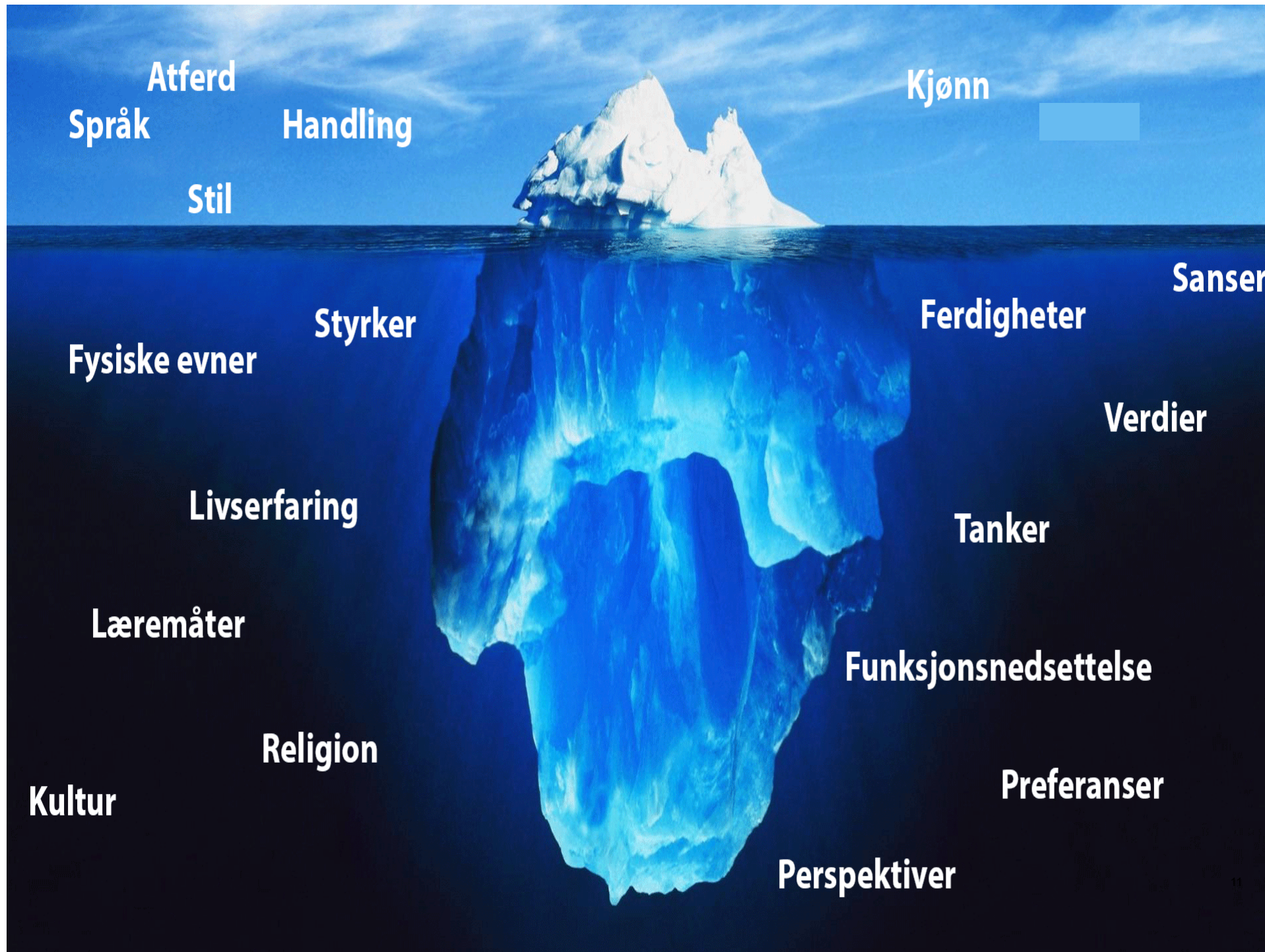
Hvem planlegger vi for?

Mangfold i en læringskontekst

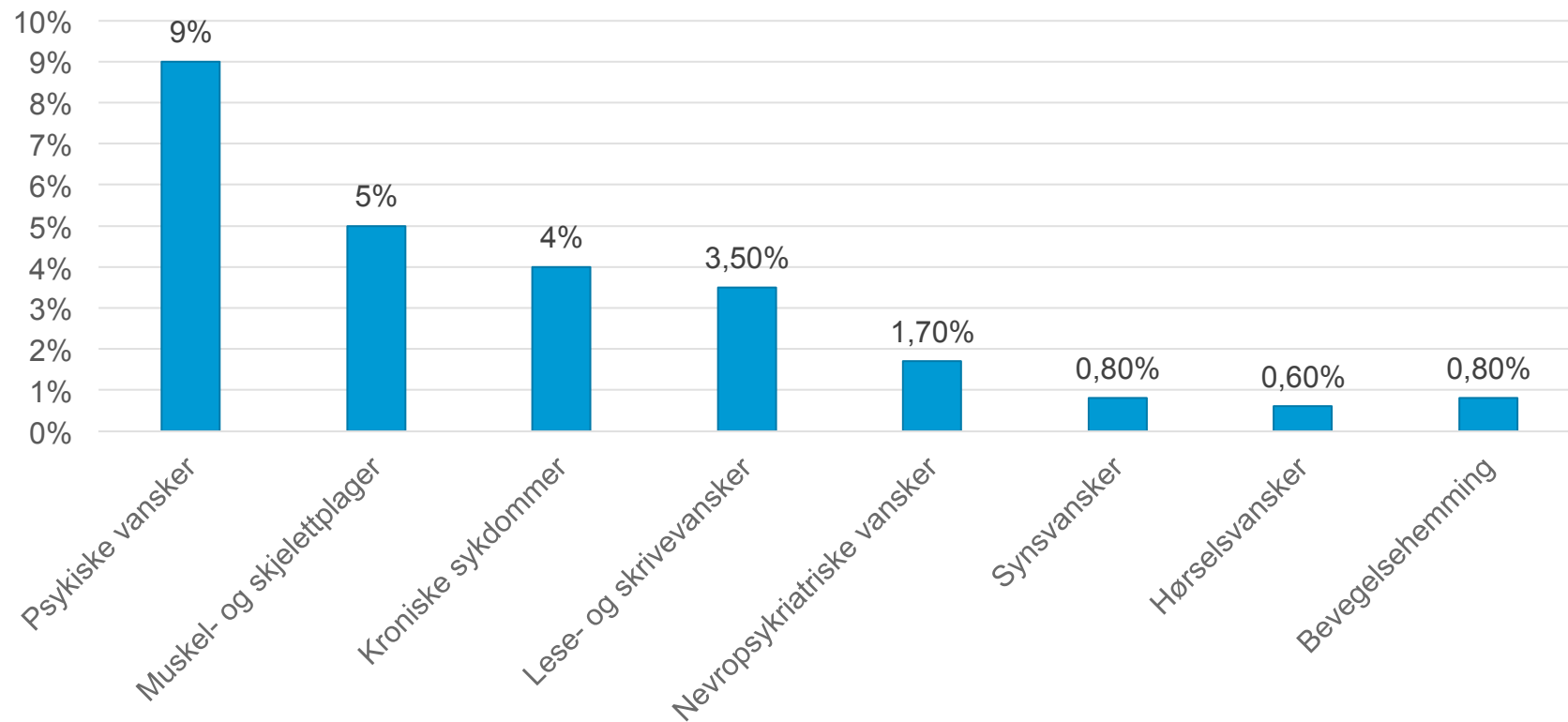

Gjennomsnittsstudenten finnes ikke

Studenter med nedsatt funksjonsevne

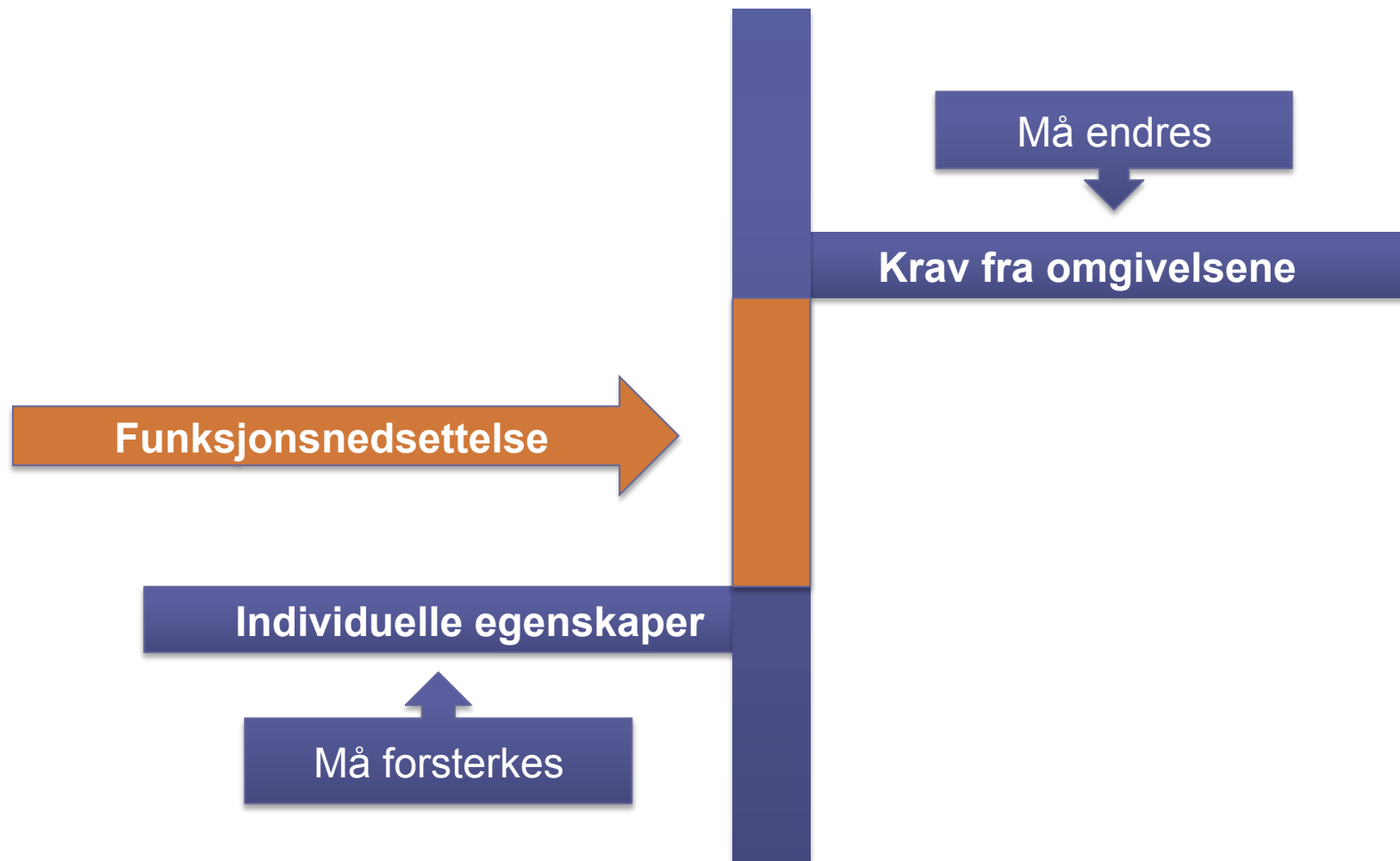
33 % av studentmassen rapporterer funksjonsnedsettelse

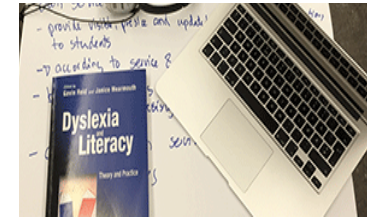
Nedsatt funksjonsevne – ikke alltid permanent

Nedsatt funksjonsevne oppstår kontekstuel og relasjonelt

Universell utforming og individuell tilrettelegging

**Individ
(støtte)**

**Gruppe
(tilrettelegging)**

**Generelt, alle
(universell utforming)**

Universell utforming vs. individuell tilrettelegging

Universell utforming

- av de ordinære løsningene på lærestedet

- Proaktivt - forebyggende aktivitet
- Utformet for alle - bedre kvalitet for alle

Eks. på uu av undervisning

- Gjøre presentasjoner tilgjengelig før/ etter undervisning
- Organisert lyd eller videoopptak av forelesning
- Alle studenter kan velge mellom hvordan de demonstrerer sin kunnskap

Individuell tilrettelegging

- der universell utforming ikke er tilstrekkelig

- Reaktivt – når et behov har oppstått
- Tilpasset den enkelte – kompenserer for nedsatt funksjonsevne

Eks. på tilrettelegging av undervisning:

- Én student får tilgang til Ppt eller trenger en notathjelp.
- Én student får ta lydopptak/ videoopptak av forelesning
- Student får alternativ eksamensform

Likhet – rettferdighet – inkludering

EQUALITY VERSUS EQUITY

In the first image, it is assumed that everyone will benefit from the same supports. They are being treated equally.

In the second image, individuals are given different supports to make it possible for them to have equal access to the game. They are being treated equitably.

In the third image, all three can see the game without any supports or accommodations because the cause of the inequity was addressed. The systemic barrier has been removed.

Pågående utviklingstrekk

Planlegging for
gjennomsnittsstudenten

Planlegging for
mangfold

Én sentral tilrettelegger

Institusjonelt ansvar

Reaktivt, brannslukking

Pro-aktivt

Hjelp

Empowerment

Tradisjonell forelesning

Studentaktiv læring

Én vurderingsform

Variasjon og relevans

Fysisk tilstedeværelse

Fleksibelt og digitalt

**Mangfold + god pedagogikk = inkluderende
utdanning**

Universell utforming for læring

Akkurat som det er fysiske barrierer i det fysiske læringsmiljøet, er det metodiske barrierer i det pedagogiske læringsmiljøet.

- **Strategier** for utvikling av læringsmål, undervisning, teknologi og vurdering
- ... som passer en mangfoldig studentgruppe
- ... **uavhengig av læringsstil, preferanse og nedsatt funksjonsevne**

Forskning innen nevrovitenskap

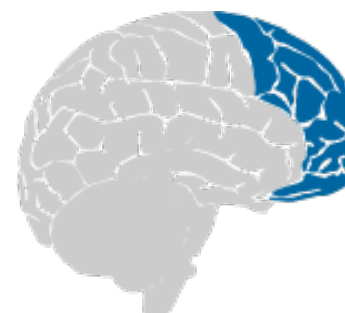
Oppfattelse

Motivasjon

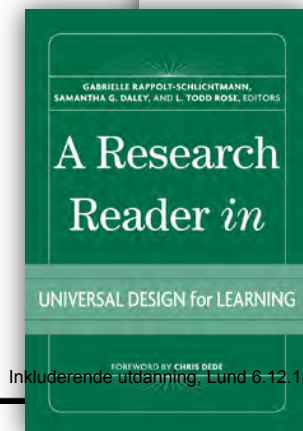
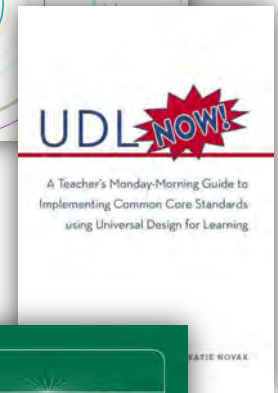
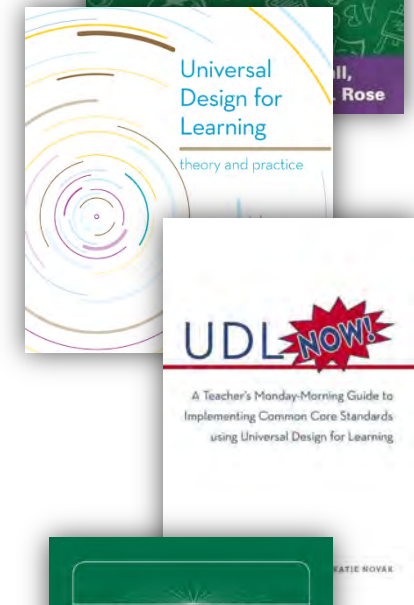
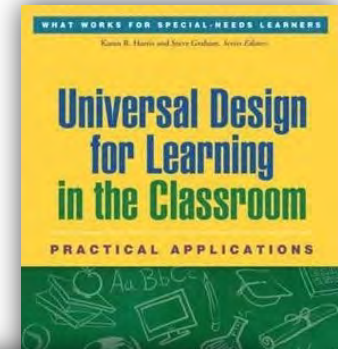
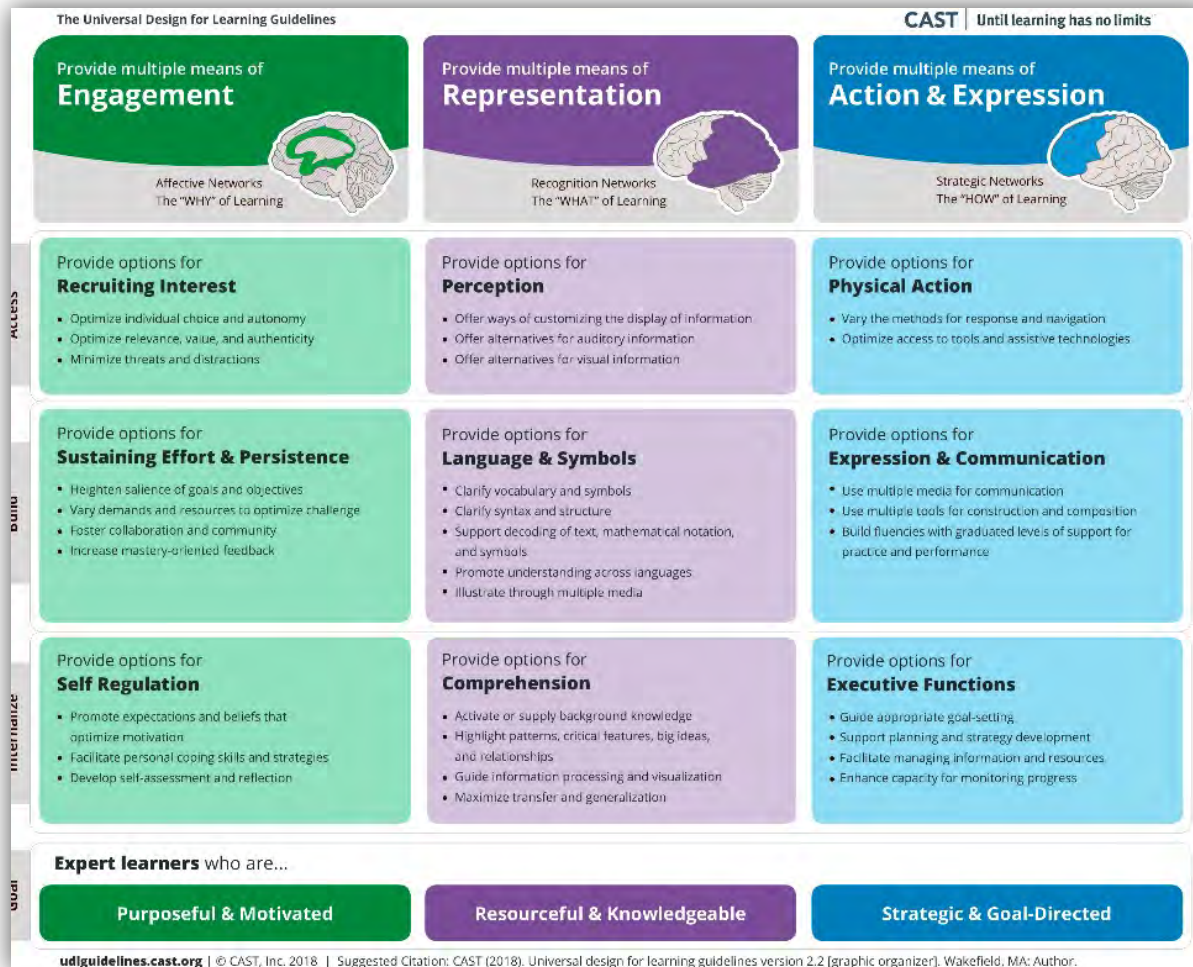
Strategi

Delene i hjernen blir aktivert når:

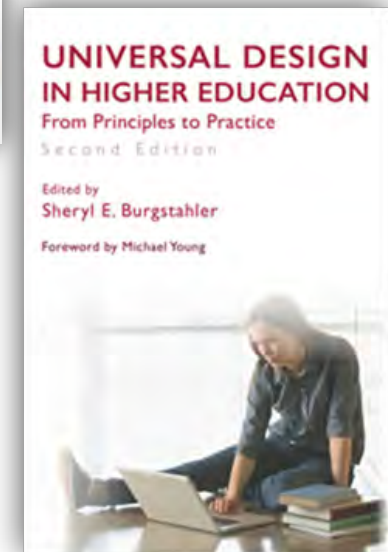
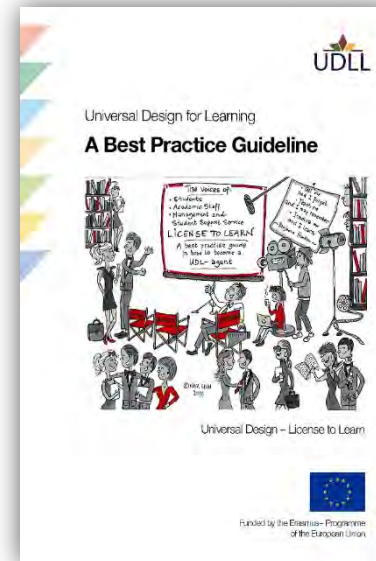
1. Man presenterer informasjon og innhold på ulike måter
2. Man stimulerer studentenes interesse og motivasjon for læring på ulike måter
3. Man lar studenten uttrykke seg på ulike måter

UDL – et pedagogisk konsept for klasseromsundervisning

Fra UDL til universell utforming i høyere utdanning - overføringsverdi

- Universell har sett på en systematisk tilnærming til UDL i et Erasmus+ strategisk partnerskap
- Elementer fra UDL kan tas inn i det systematiske arbeidet for kvalitet i undervisning og pedagogisk merittering
 - Hva kan vitenskapelig ansatte i andre disipliner – som for eksempel en IKT-utdanning – lære av tilnærmingen?
- UDL må sees i sammenheng med andre faktorer – slik fysiske, digitale og sosiale forhold - og endring av pedagogiske virkemidler og verktøy i undervisningen
- Erfaringer fra implementering i fagmiljø ved NTNU i Trondheim

Prinsipper

Bevissthet og kunnskap
Fleksibilitet
Variasjon
Autonomi
Differensiering
Aktiv læring
Relasjonell læring

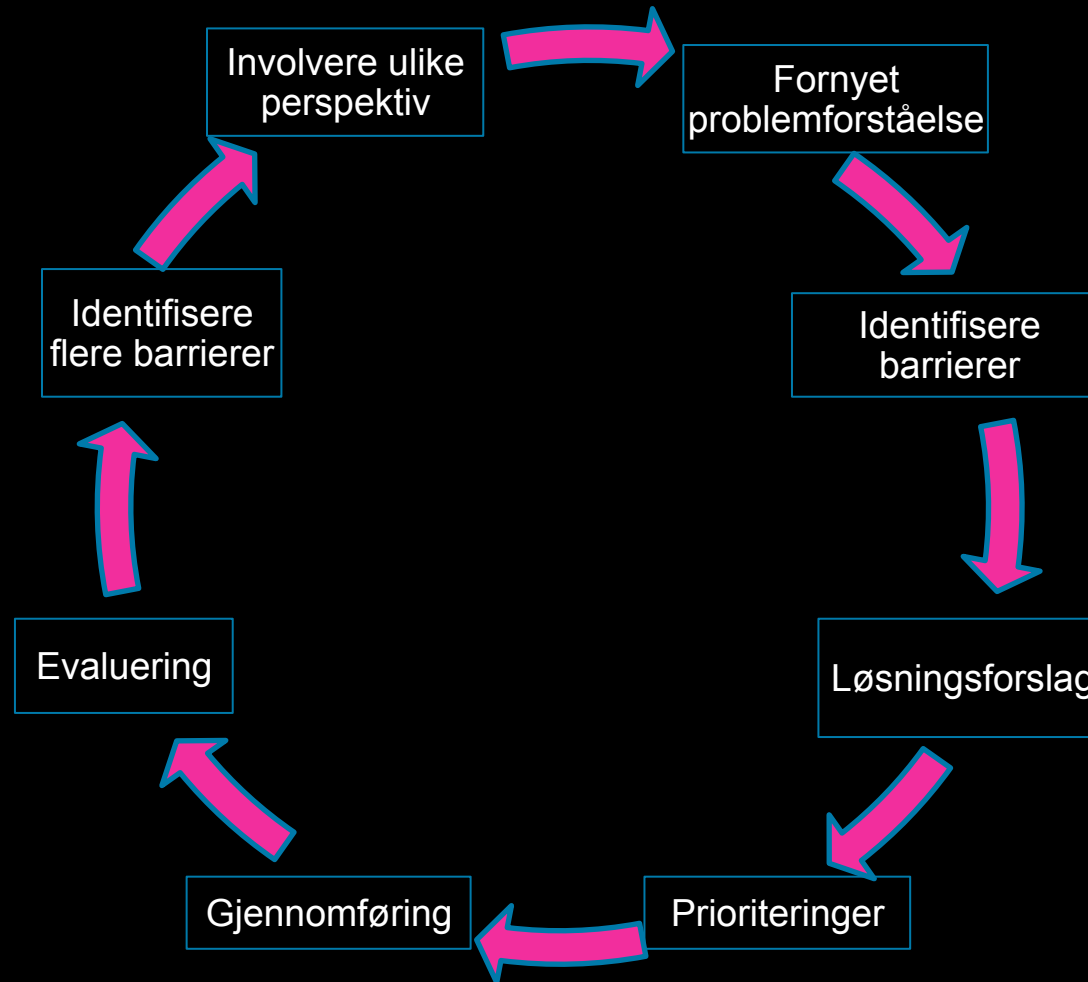

Emnedesign
Læringsaktiviteter
Vurdering- og
vurderingsformer
Motivasjon og
engasjement

Tre fokusområder

1. Studie- og emnedesign
2. Undervisnings- og læringsaktiviteter
3. Inkluderende vurderingsformer

1. Studie og emnedesign

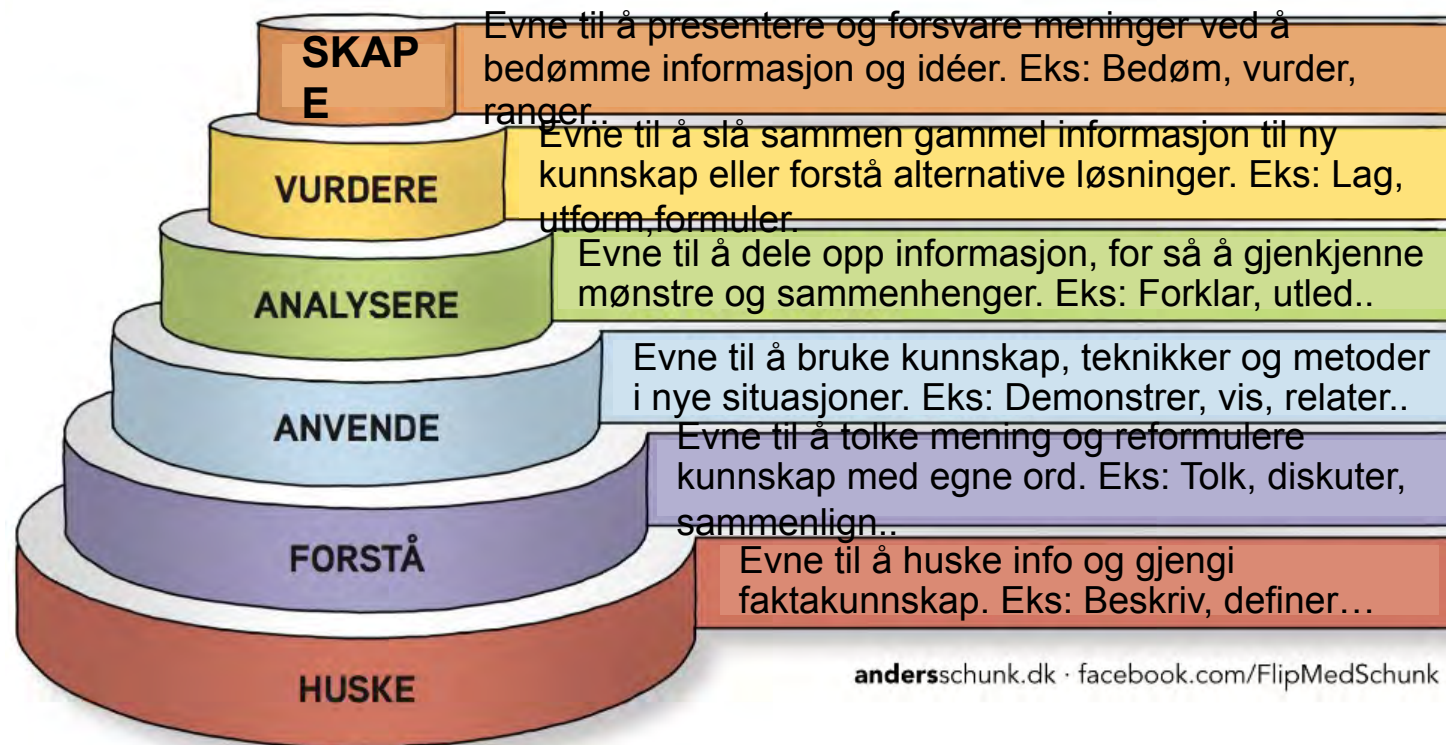
Learning theories

Good education are characterized of:

- A close relation between students and teachers
- When students receive feedback along the learning process
- When expectations are expressed explicitly: purpose, demands and deadlines
- When students are active
- When the teacher accept different talents and ways of learning

Chickering and Gamson (1987).

Hvordan er dine emnebeskrivelser?

Emnedesign

- Hva er kjernen i emnet?
- Hvilke krav i faget kan du ikke vike bort fra, uavhengig av nedsatt funksjonsevne?
- Hvordan kan utbyttebeskrivelser og emnemål utvikles mer tilgjengelig for studenter med ulike behov?
- Sørg for at læringsutbyttebeskrivelsen blir faglig relevante (styr unna forhåndsdefinerte standardformuleringer).

2. Undervisnings- og læringsaktiviteter

Refleksjon

- Hvordan underviser du i emnene dine i dag?
- Hvilke læringsressurser bruker studentene?
- På hvilken måte formidler du innhold?
- På hvilken måte presenterer du oppgavestillinger?
- På hvilken måte presenterer du løsningsforslag?
- På hvilken måte gir du tilbakemeldinger?

Er det en overvekt av én bestemt formidlingsform?

Hvordan presenterer du fagstoff og oppgaver?

Studenter har ulike styrker og preferanser når det gjelder hvordan de får med seg informasjon (auditivt, visuelt, verbalt, interaktivt).

Derfor:

- Varier hvordan du uttrykker essensiell kunnskap i faget.
- Ved å uttrykke viktig informasjon på ulike måter når den frem til flere

Alternativer/ supplement til tradisjonell undervisning

Metoder

- Flipped classroom/ blended learning
- MOOC
- Problembasert læring (PBL)
- Praksisnær &

eksamensnær

Flipped classroom – opplevd inkludering fra en student med synsnedsettelse:

<https://www.youtube.com/watch?v=cNqhwxcg0D6A>

Verktøy

- Video, nettsider
- Skjermopptak: Office Mix
- Padlet/ mentimeter/ kahoot
- Flere?

Multiple ways of ...?

Presentation!

<https://www.youtube.com/watch?v=NuhuzJAibNI>

A musical score for guitar and voice. The score is written in 4/4 time and features a key signature of one flat (B-flat). The guitar part is shown in the upper staves, and the vocal line is in the lower staves. The score includes various chords and notes, with some notes labeled with solfège syllables (La, Re, Fa, Sol, G). The guitar part is primarily composed of eighth and quarter notes, while the vocal line consists of quarter and eighth notes. The score concludes with a double bar line and a sharp sign indicating the end of the piece.

La7 Re- La7 Re-
A7 D- A7 D-
Sol- Fa La7 Re-
G- F A7 D-
La7 Re- La7 Re-
A7 D- A7 D-
Sol- Fa La7 Re-
G- F A7 D-
Re- La7 Re- La7 Re- La7 Re-
D- A7 D- A7 D- A7 D- A7

3. Inkluderende vurderingsformer

Et læringsmiljø i endring..?

Hvorfor alltid skriftlig eksamen?

- Måler EKSAMEN det studentene har tilegnet seg av kunnskap og forståelse i faget – og i så fall, hvor godt?
- Eksamen er ofte den foretrukne vurderingsform, selv om det eksisterer alternativer, og selv der man kan ha grunn til å anta at andre vurderingsformer er mer hensiktsmessige.
- Når eksamen likevel blir valgt, kan det skyldes flere ting- for eks. usikkerhet knyttet til hvilke alternativer som eksisterer.

40 alternativer til tradisjonell skoleeksamen

Eksamensrevolusjonen. Gyldendal Akademisk, 2016.

Skriftlig eksamen

- Alternativ 1: Med medbrakt «fuskelapp»
- Alternativ 2: Med innlagt mulighet for innhenting av informasjon/diskusjon med medstudenter
- Alternativ 3: Med åpenhet til alle typer kilder
- Alternativ 4: «Take away» eksamen
- Alternativ 5: Individualisert eksamen
- Alternativ 6: Objektiv prøve (multiple choice)
- Alternativ 7: Omvendt objektiv prøve
- Alternativ 8: Studenten som sensor
- Alternativ 9: Stasjonseksamen
- Alternativ 10: Fagartikkel

Muntlig eksamen

- Alternativ 11: Med tid til forberedelse
- Alternativ 12: Som forberedt klage/ankemulighet
- Alternativ 13: Posterpresentasjon
- Alternativ 14: Praktisk muntlig
- Alternativ 15: Disputas
- Alternativ 16: Foredrag
- Alternativ 17: Intervju

Andre vurderingsformer

- Alternativ 18: Bidrag på vitenskapelig konferanse

- Alternativ 19: Mappevurdering
- Alternativ 20: Virtuell konferanse
- Alternativ 21: Praktisk oppgave utenfor institusjonen
- Alternativ 22: Oppdragsvirksomhet
- Alternativ 23: Logg
- Alternativ 24: Intervju av fagperson
- Alternativ 25: Utplassering
- Alternativ 26: Prosjektpresentasjon
- Alternativ 27: Vurdering av medstudenter
- Alternativ 28: Kronikk
- Alternativ 29: Litteraturanmeldelse
- Alternativ 30: Kursanmeldelse
- Alternativ 31: Planlegging av undervisningsopplegg
- Alternativ 32: Blogginlegg
- Alternativ 33: Facebook-gruppe
- Alternativ 34: Film
- Alternativ 35: TBL-aktivitet
- Alternativ 36: Arrangere faglig aktivitet
- Alternativ 37: Analyse av vurderingsformen
- Alternativ 38: Studenten som underviser
- Alternativ 39: Pasienten som sensor
- Alternativ 40: Ekstern sensur

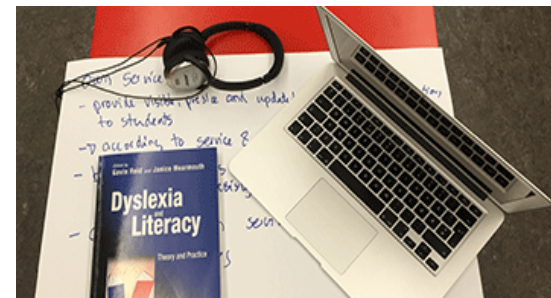
Hvordan ber du studentene demonstrere kunnskap?

Studenter har ulike preferanser og styrker i hvordan de best demonstrerer kunnskap (skriftlig, muntlig, praktisk, alene, i samarbeid med andre).

Gjelder eksamen, arbeidskrav, oppgaver og tilbakemeldinger.

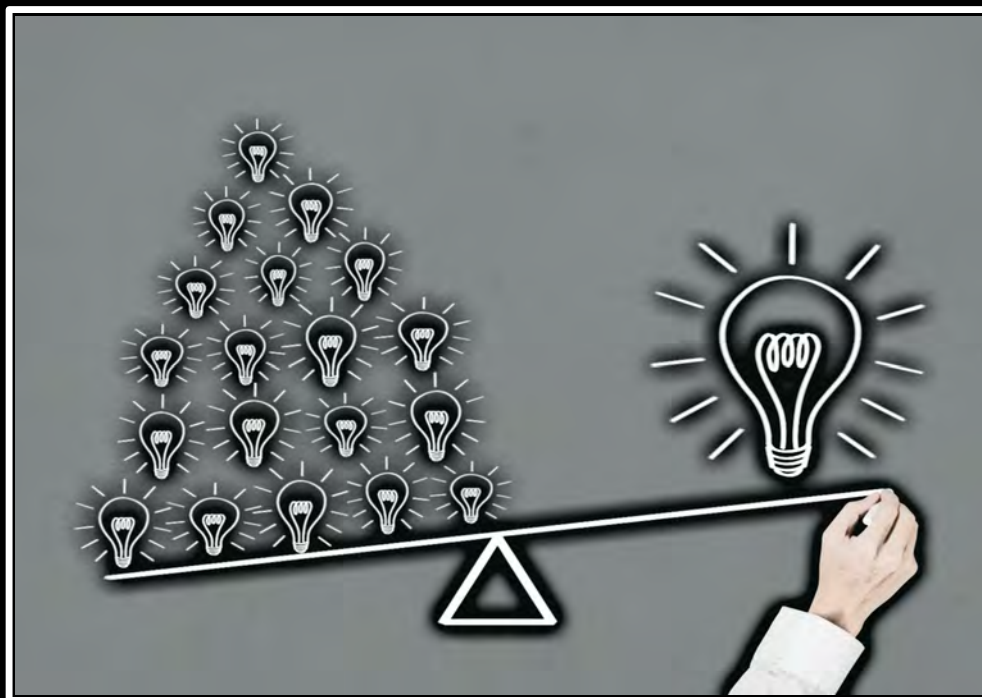
Derfor:

- Varier hvilke vurderingsmetoder du tar i bruk
- Fokuser på kunnskap fremfor metode
- Forbered studenten på eksamen gjennom praktiske og relevante øvelser
- Bruk studentene aktivt i vurdering

Hvordan demonstrerer du best kunnskap i din arbeidshverdag?

Refleksjoner rundt videre arbeid

Erfaringer og lærdom fra arbeid med UDL i Norge – Immunity to change

- «Immunity to change» - en metode som beskriver hvordan personer og grupper ikke endrer atferd pga. antakelser man ikke er bevisst at man har.
- Antakelser styrer atferden. Samtidig opprettholder man uproduktive mønstre (handling og holdninger)
- Erfaring fra EU-prosjektet:
 - Alle stakeholders ser barrierer i sine omgivelser, som hindrer de fra å utvikle UDL som verktøy for inkludering
 - Alle stakeholders, uavhengig av gruppe, synes det var vanskelig å se og erkjenne egen rolle og handlingsrom.
 - Ny oppdagelse: det er ikke én person eller gruppe som er ansvarlig for organisatorisk endring – alle påvirker gjennom kollektive atferd og holdninger. Vi må gå fra et «du og de»- perspektiv til «vi og jeg»- perspektiv.

Emnedesign	Undervisningsform/ Læringsaktivitet a. b. c.	Vurderingsform a. b. c.
Følgende studenter kan være ekskludert		
Lese og skrivevansker		
ADHD		
Asperger syndrom		
Psykiske/ emosjonelle plager (prestasjonsangst, sosial angst)		
Hørselsnedsettelse		
Svaksynt/ blind		
Fysisk funksjonsnedsettelse		
Kronisk/ langvarig sykdom		
Muskel- og skjelettplager		
Mulig alternativ		
Kommentar		

Refleksjonsoppgave

Ta utgangspunkt i den neste samlingen du skal undervise i.

- Hvordan kan du presentere fagstoffet på ulike måter?
- Hvordan kan du engasjere mangfoldet blant studentene?
- Hvordan kan studentene dine uttrykke sin kunnskap?

Hvor vil DU starte for å bli en mer inkluderende underviser?

Neste steg – Universell

- ”Regjeringen vil gi *Universell*, i samarbeid med et fagmiljø, oppdrag om å etablere et pilotprosjekt for å utvikle kvaliteten i universitets- og høyskolepedagogikken gjennom integrering av perspektiver som mangfold, funksjonsnedsettelse, universell utforming og tilrettelegging.”
- Utprøving sammen med Institutt for fysikk ved NTNU
- Nanokurs for faglærere om mangfold og UDL
- Inn i pedagogisk merittering og ”Teaching excellence framework”

Ta gjerne kontakt med oss!

Nettsted: www.universell.no / www.vuu.no/
www.udll.eu

Felles epost: kontakt@universell.no

